

אלול התשס"ט

בס"ד

עניינה של פרשת אשת יפת תואר (לפרשת כי-תצא (ע"פ שעורו של הרב מרדכי סבתו)

1. דברים פרק כ"א

ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים, אביה ואמה ממש, דברי רבי אליעזר. רבי עקיבה אומר: אין אביה ואמה אלא עבודה זרה שנאמר 'אומרים לעץ אבי אתה' (ירמיהו ב', כז)

(י) כי תצא למלחמה על איביך ונתנו יהוה אלהיך בידך ושבת שבי: (יא) וראית בשביה אשת יפת תואר וחשקת בה ולקחת לך לאשה: (יב) והבאתה אל תוך ביתך וגלחת את ראשה ועשתה את צפרניה: (יג) והסירה את שמלת שביה מעליה וישבה בביתך ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים ואחר כן תבוא אליה ובעלתה והיתה לך לאשה: (יד) והיה אם לא חפצת בה ושלחתה לנפשה ומכר לא תמכנה בכסף לא תתעמר בה תחת אשר ענייתה:

6. המדרש הגדול מהדורת ש' פיש, ירושלים תשנ"ז, עמ' תסז

לא דבר הכתוב אלא כנגד יצר הרע מוטב שיאכלו ישראל בשר המיתות שחוטות ואל יאכלו בשר המיתות נבילות. מושלו משל למה הדבר דומה לבן מלכים שנתאוה דבר שאי אפשר לו והיה אביו מפתיה ואומר לו בני אם אוכלו את מזיקך הוא וכיון שראה שלא הקפיד אמר לו כך וכך תהא עושה ואין את ניזק לכך נאמר 'והסירה את שמלת שביה מעליה'.

2. מסכת קידושין (כא ע"ב)

תנו רבנן: '...יפת תואר' – לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע, מוטב שיאכלו ישראל בשר תמותות שחוטות ואל יאכלו בשר תמותות נבילות.

7. רש"י

(יב) ועשתה את צפרניה – תגדלם כדי שתתנוול: (יג) והסירה את שמלת שביה – לפי שהם נאים, שהגויים בנותיהם מתקשטות במלחמה בשביל להזנות אחרים עמהם: וישבה בביתך – בבית שמשמש בו, נכנס ונתקל בה, יוצא ונתקל בה, רואה בבכייתה, רואה בנוולה, כדי שתתגנה עליו: ובכתה את אביה – כל כך למה, כדי שתהא בת ישראל שמחה וזו עצבה, בת ישראל מתקשטת וזו מתנוולת: (יד) והיה אם לא חפצתה בה – הכתוב מבשרך שסופך לשנאותה:

3. רש"י על קידושין (כא ע"ב)

יפת תואר – משמע מתוך שמתגרה בה יצרו מחמת יופיה התירה לו ובקושי, אלא דמוטב שיאכלו ישראל בשר תמותות שחוטות, בשר מסוכנת שחוטות, ואף על פי שהיא מאוסה כדכתיב ביחזקאל 'ולא בא בפי בשר פגול' (יחזקאל ד', יד).

4. רש"י בפרשתיו

8. רש"י על קידושין כב ע"א

"ליקוחין יש לך בה – קידושין תופסין, ואף על פי שהיתה גויה,

ולקחת לך לאשה – לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע: אם אין הקב"ה מתירה ישאנה באיסור. אבל אם נשאה סופו להיות שונאה שנאמר אחריו 'כי תהיין לאיש' וגו' וסופו להוליד ממנה בן סורר ומורה, לכך נסמכו פרשיות הללו.

9. רמב"ן על פס' יב

והטעם בפרשה הזו מפני שהיא מתגיירת בעל כרחא ואין שואלין אותה אם תחפוץ לעזוב דתה ולהתיחד כאשר נעשה בגרים אבל יאמר לה הבעל שתשמור תורת ישראל בעל כרחא ותעזוב יראתה... ומפני שאינה מתיחדת כמשפט הרחיק אותה הכתוב כל הזמן הזה...

5. ספרי דברים פסקאות ריב-ריג

(יב) וגלחת את ראשה ועשתה את צפרניה, רבי אליעזר אומר: תקוץ, רבי עקיבה אומר: תגדל. אמר רבי אליעזר: נאמרה עשיה בראש ונאמרה עשיה בצפרנים, מה עשיה האמורה בראש העברה אף עשיה האמורה בצפרנים העברה. רבי עקיבה אומר: נאמרה עשיה בראש ונאמרה עשיה בצפרנים, מה עשיה האמורה בראש ניוול אף עשיה האמורה בצפרנים ניוול. וראיה לדברי רבי אליעזר 'ומפניבושת בן שאול ירד לקראת המלך לא עשה רגליו ולא עשה שפמו' (שמי"ב י"ט, כה).

ועל הכלל כי זה כולו בעבור ההכרח אבל אם רצתה להתגייר בחפץ נפשה בבית דין כמשפט הרי היא מותרת מיז גם לו גם לאביו ולאחיו, וכך אמרו בפרק החולץ 'ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים במה דברים אמורים שלא קבלה עליה אבל קבלה עליה מטבילה ומותרת מידי' (יבמות מז ע"ב). ואפשר כי בכל השבויות במלחמה נעשה כתורה הזאת כי מפני היראה תאמרנה להתגייר.

(יג) והסירה את שמלת שביה מעליה, מלמד שמעביר ממנה בגדים נאים ומלבישה בגדי אלמנות שהגויים ארורים הם בנותיהם מתקשטות במלחמה בשביל להזנות אחרים אחריהן. וישבה בביתך, בבית שמשמש בו, נתקל בה ונכנס נתקל בה ויוצא דומה לקרויה ורואה בניוולה.

10. רמב"ם בפרק ח מהלכות מלכים

ועל דעתי אין הפנאי לחמול עליה, רק **שיעקר שם עבודה זרה מפייה ומלבה**, ולכבות עוד גחלת הנדוד והפרוד מאביה ומאמה ומעמה. שאין הגון לשכב עם אשה אנוסה ומתאבלת, כמו שהזכירו רבותינו ז"ל בממזרים בני גרושת הלב (נדרים כ ע"ב), וכל שכן זאת הצועקת בלבה לאלהיה להצילה ולהשיבה אל עמה ואל אלהיה.

והנה כאשר יודיעוה שנכריחנה לעזוב את עמה ומולדתה ותתיחד, נאמר לה: תתנחמי על אביך ועל אמך ועל ארץ מולדתך כי לא תוסיפי לראותם עוד עד עולם, אבל תהי אשה לאדוניך כדת משה ויהודית. והנה אז ניתן לה זמן שתבכה ותתאבל כמשפט המתאבלים, להשקיט ממנה צערה ותשווקתה, כי בכל עצב יהיה מותר וניחוס אחרי כן. והנה בזמן הזה לקחה עצה בנפשה על הגירות, ונעקר קצת מלבה עבודה זרה שלה ועמה ומולדתה כי נחמה עליהם, ודבקה באיש הזה שידעה כי תהיה אליו והורגלה עמו. ולכך אמר הכתוב 'והבאתה אל תוך ביתך' – ודרשו 'ביתך' ולא אל בית אחר (ספרי ז), וכן 'וישבה בביתך' – שתשב כל הזמן הזה בבית שהוא משתמש בו (שם ט), אולי תחפוץ ותתרצה בו.

11. הרמב"ם במורה הנבוכים חלק ג פרק מא

וכבר ידעת אמרם 'לא דברה תורה אלא כנגד היצר'. ועם זאת כללה מצוה זו מן המדות הנעלות אשר ראוי שיתנהגו בהן החסידים מה שאעיר עליו והוא אף על פי שגבר יצרו עליו ואינו יכול להתאפק הרי חייב הוא לבדדה במקום צנוע והוא אמרו 'אל תוך ביתך' ואסור לו שילחצנה במלחמה כמו שבארנו, וכן אסור לו לבוא עליה פעם שניה עד שישקוט אבלה ותשוך דאגתה, ואין למונעה מלהתאבל ולהתנוול ולבכות כמו שאמר הכתוב 'ובכתה את אביה ואת אמה' וגו', כי לאבלים נחת בבכיתם ועוררות אבלם עד כלות כחותיהם הגופניים מלסבול אותו המאורע הנפשי, כמו שיש לבעלי השמחה נחת במיני השחוק, ולפיכך **חננתה התורה** ואפשרה לה זאת עד שתלאה מן הבכי והאבל.

12. בראשית מ"א, יד

"ויגלח ויחלף שמלתיו ויבא אל פרעה."

13. הראי"ה קוק, אורות הקודש ג, עמ' טו

שני דברים מאירים בישראל: המוסר הטהור בכל שאיפותיו בכללות העולם באדם ובכל חי ובכל ההווה בלח, והידיעה שהכל נובע מהקריאה בשם ד' ובכל אורותיו היוצאים ממנו...

המוסר בלא מקורו הוא אור פנימי, מרכזי, שאין לו מקיף, סביבה מקורית. סופו להתדלדל וערכו בעמידתו גם כן ממועט הוא. ההופעה הנפשית לקישור הא-להי כשאין המוסר וערכיו מאירים כראוי הוא תוכן מקיף חסר מרכזיות.

ישראל וישורון כוללים ההיקף והפנים, המוסר ומקורו הא-להי, שהוא ינצח ויכריע את כל העולם כולו, ויזריח אורו של משיח.

(הלכה ה) וכיצד דין ישראל ביפת תואר, **אחרי שיבעלנה ביאה ראשונה** והיא בגיורתה אם קבלה עליה להכנס תחת כנפי השכינה מטבילה לשם גרות מיד, ואם לא קבלה תשב בביתו שלשים יום, שנאמר 'ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים', וכן בוכה על דתה ואינו מונעה, ומגדלת את צפרניה, ומגלחת את ראשה כדי שתתגנה בעיניו, ותהיה עמו בבית, נכנס ורואה אותה, יוצא ורואה אותה, כדי שיקוץ בה, ויגלגל עמה כל שלשים יום כדי שתקבל, אם קבלה ורצה בה, הרי זו מתגיירת וטובלת ככל הגרים...

(הלכה ז) לא רצת להתגייר מגלגלין עמה כל שנים עשר חדש, לא רצת מקבלת שבע מצות שנצטוו בני נח ומשלחה לנפשה, והרי היא ככל הגרים התושבים, ואינו נושא אותה שאסור לישא אשה שלא נתגיירה.

(הלכה ב) "וכן בועל אשה בגיורתה אם תקפו יצרו."

(הלכה ד') הכהן מותר ביפת תואר בביאה ראשונה, **שלא דברה תורה אלא כנגד היצר**.

11. רמב"ן לפס' יג

"ומביאה אל ביתו ואל עירו ובעל אותה **לשבור את לבו**"

12. רמב"ן

ועל דרך הפשט יראה שאסור לבעול אותה עד שיעשה לה כל התורה הזאת, וזה טעם 'ואחר כן תבא אליה ובעלתה'.

אבל ראיתי בירושלמי במסכת סנהדרין רבי יוחנן שלח לרבנין דתמן [כלומר: לחכמי בבל, מ"ס]: תרין מילין אתון אמרין בשם רב ולית אינון כן [תרגום: שני דברים אתם אומרים בשם רב ואינם כן, מ"ס]. אתון אמרין בשם רב יפת תואר לא הותר אלא בעילה ראשונה בלבד, ואני אומר לא בעילה ראשונה ולא בעילה שנייה אלא לאחר כל המעשים הללו, 'ואחר כן תבא אליה ובעלתה' – אחר כל המעשים האלו, וזהו משמעותו של מקרא.

"ומה שאמר 'יחשקת בה ולקחת לך לאשה' – שיקחנה להיות לו לאשה **אחר כל המעשים האלה** אשר יצוה, וכן 'ואקח אותה לי לאשה' (בראשית י"ב, יט)."

13. רמב"ן לפסוק י"ד

ויתכן כי טעם הכתוב לומר שאם יבעלנה ויחפוץ בה תהיה לו לאשה, אבל אם יבעלנה ולא תהיה ערבה עליו ולא יחפוץ בה כענין אמנון עם תמר ישלחנה לנפשה, והכל תלוי בבעילה הזאת, כי אם אחרי בעילתה תעמוד עמו ימים ויבא עליה אם יחזור וישנא אותה כאיש אשר ישנא את אשתו כבר נעשית אשתו והנה היא יהודית ומתגרשת בגט.

14. רמב"ן לפסוק י"ב

לכך אני אומר כי כל אלה **משפטי אבלות**, והכל נמשך אל 'ובכתה את אביה ואת אמה' (פס' יג), וצוה שתגלח ראשה כדרך האבילות, כענין 'ויגז את ראשו' (איוב א', כ) דאיוב, וכן 'גזי נרדך' (ירמיה ז', כט), וכן קציצת הצפרנים אבלות כגלוח הראש. ואמר 'והסירה את שמלת שביה מעליה' – כלומר תלבש בגדי אבל, 'וישבה בביתך' – כאלמנה ולא תצא חוץ כלל, 'ובכתה את אביה ואת אמה' – ותעשה כל זה 'ירח ימים' כי כן דרך האבלים.